

INNHold

FORORD.....	11
Å VELGE SINE FORBILDER	13
Av Martin Eide	
1 Opplysning. Opposisjon. Offentlighet.	19
HILDEBRAND MEYER (1723–1785)	21
Av Eivind Tjønneland	
<i>Bergensk «borger-venn» og patriot – borgermester og vidløftig skribent.</i>	
CLAUS FASTING (1746–1791)	30
Av Aina Nøding	
<i>Han besørget et ekko fra en stor verden til et lite land. Han formidlet en europeisk opplysningskultur. Han gjorde provinsen til sentrum.</i>	
BERNT BØRRETZEN (1762–1817) OG BIRGITTE KÜHLE (1762–1832)	38
Av Mona Renate Ringvej	
<i>Den snaksomme Bergenser. Han bidro til en mangfoldig offentlighet. Hun trykte artikler om det menneskelige øye og tussmørkets beskaffenhet.</i>	
MATTHIAS CONRAD PETERSON (1761–1833)	45
Av Mona Renate Ringvej	
<i>Han kalte seg jakobiner og republikaner, og lot seg inspirere av den franske revolusjonen i et kraftfullt forsvar for ytringsfriheten.</i>	
PEDER SOELVOLD (1799–1847) OG HENRIK WERGELAND (1808–1845)	52
Av Odd Arvid Storsveen	
<i>Statsborgeren kalte Peder Soelvold sitt blad, der han bedrev en politisk radikal skandalejournalistikk. Henrik Wergeland bidro med bravur. Det handler om gryende journalistikk og seriøs opposisjon.</i>	

2 Skandale. Debatt. Kultur	67
CAMILLA COLLETT (1813–1895)	69
Av Tone Selboe	
<i>Hennes reisereportasjer kan måle seg med de beste.</i>	
AASMUND OLAVSSON VINJE (1818–1870)	79
Av Jon Haarberg	
<i>Reportasjepioner og praktiserende pressekritiker.</i>	
CHRISTIAN FRIELE (1821–1899)	86
Av Martin Eide	
<i>Skarp tunge og infam penn. Redaktør i flosshatt. Mektig aktør. Chr. Friele ble kalt direktøren for den offentlige mening.</i>	
LARS OFTEDAL (1838–1900)	92
Av Sven Egil Omdal	
<i>«Avisa var eit skandaleblad – redigert av ein skandalemann», skriver Berge Furre. Han hadde «Gud i den ene lommen og byen i den annen», skrev Alexander Kielland om Oftedal.</i>	
VALBORG PLATOU (1839–1928)	102
Av Aina Nøding	
<i>Formidabel formidler av litteratur. Var hun vår første kvinnelige kulturjournalist?</i>	
ALEXANDER KIELLAND (1849–1906)	109
Av Sven Egil Omdal	
<i>Bitende avsløringsjournalistikk og velkalkulert polemikk.</i>	
OLA THOMMESSEN (1851–1942) OG NILS VOGT (1859–1927)	121
Av Christopher Hals Gylseth	
<i>Engledjevelen og hans dannede kollega. Han ble kalt «en forbannet svartsmusket redaktør». Han insisterte på pressens kulturgjerning og opplysningsarbeid. Advarte mot at den organiserte pengemakt skulle ta «magtens tøiler».</i>	
CHRISTIAN KROHG (1852–1925)	131
Av Arvid Bryne	
<i>Skrev som han malte og gjorde portrettintervjuet til en kunstform.</i>	

3 Strid. Stil. Profil	141
ALFRED ERIKSEN (1864–1934).....	143
Av Pål Christensen	
<i>Den radikale sognepresten som stiftet Nordlys.</i>	
KARL JOHANSEN (1874–1931)	157
Av Per Edgar Kokkvold	
<i>Dommer i Kongo. Tidlig utenriksjournalist. Uavhengig stemme i partipressen.</i>	
SVEN ELVESTAD (1884–1934).....	165
Av Bernt Roughvedt	
<i>Kriminalforfatter og fascist. Og særegen litterær reporter. Sven Elvestad: Angstens dikter og rastløs reportasjejournalist.</i>	
ANTON MOHR (1890–1968)	170
Av Erik Rudeng	
<i>Verdensborger bak skrivemaskinen. Han skrev nærmere 30 bøker, reiste verden rundt, og leverte 1347 artikler til Aftenposten.</i>	
GUNNAR LARSEN (1900–1958).....	179
Av Gudleiv Forr	
<i>En av Dagbladstilens nestorer. Kresen forfatter og nyhetsmann. Med boken To mistenkelige personer bedrev han nyjournalistikk lenge før amerikanske «New Journalism».</i>	
4 Krig. Fred. Anstendighet.....	191
ESTHER JOHANNESSEN (1900–1968).....	193
Av Einar Eriksen	
<i>Hun står i en stolt tradisjon av kvinner i maktkritisk sosialreportasje. Esther Johannessens journalistikk var varm, saklig og medmenneskelig.</i>	
NORDAHL GRIEG (1902–1943)	198
Av Gudmund Skjeldal	
<i>Han var reporter med førstehåndskjennskap som prinsipp. Nordahl Grieg ble dikter i bombefly. «Ung må verden ennu være.»</i>	

LISE LINDBÆK (1905–1961).....	202
Av Sigrun Slapgard	
<i>Reporter i kuleregn. Antifascist og journalist.</i>	
CHR. A. R. CHRISTENSEN (1906–1967)	209
Av Martin Eide	
<i>Samtidshistoriker. Pressestrateg. Parolemaker i krig og fred: «Det trykte ord er et mektig våpen. Misbruk det ikke!»</i>	
PER BRATLAND (1907–1988)	220
Av Olav Terje Bergo	
<i>«Det var de best utrustede som kom til Bergen», skrev Per Bratland. Han kom selv fra ukebladet Aktuell og Arbeiderbladet, til Bergens Arbeiderblad, og ble best på sosialdemokratisk populærjournalistikk.</i>	
HARTVIG KIRAN (1911–1978).....	231
Av Hans Fredrik Dahl	
<i>Mikrofonstilist av rang; kringkastingsmann og lyriker. Hartvig Kirans klangfulle radiostemme kledde et klart og korthugd språk.</i>	
SIGURD EVENSMO (1912–1978)	239
Av Halvor Finess Tretvoll	
<i>Han gikk inn i sin tid og ut i kulden. Under den kalde krigen ga Sigurd Evensmo det tredje standpunkt en journalistisk kraft i mange sjangere. Det er sagt at alt han skrev var preget av en «smertelig troverdighet».</i>	
5 Ute. Hjemme. Her.	251
RUTH THOMSEN (1913–2003) OG GERD BENNECHE (1913–2003).....	253
Av Else-Beth Roalsø	
<i>Hun ivret for å få kvinner til å bruke stemmeretten. Hun skapte et nytt rom for kvinnelige journalister gjennom Stavanger Aftenblads «Vi og Våre»-sider. Står støtt som sosialjournalist. Gerd Benneche var juridisk skolert og en pioner innen barnevernskritisk journalistikk.</i>	

ARTHUR BERG (1916–1998)	263
Av Svein Brurås	
<i>«En norsk presse uten Arthur Berg ville være som et symfoniorkester uten cymbaler», skriver hans biograf. «Ein må stundom spørja kvar ein skulle gå for å finna noko meir unyansert og einsretta enn den nyanserte pressa i Noreg», skrev Berg.</i>	
ALBERT HENRIK MOHN (1918–1999)	273
Av Are Knudsen	
<i>Formidler i urolig farvann, forteller i krig og fred. Skrev mer en 50 bøker om en verden i forandring, og leverte utallige øyenvitneskildringer fra Midtøsten.</i>	
TOMAS TORSVIK (1919–1996)	282
Av Kjartan Rødland	
<i>Kom hjem fra England i 1945, ble utenriksredaktør i Bergens Tidende, og leverte virkelighetsnær journalistikk til et lydhørt folk.</i>	
PER HÅLAND (1919–1999).....	288
Av Olav Kobbeltveit	
<i>Kvifor er oslofolk så dumme? Per Håland stilte spørsmålet mens han var i Verdens Gang. I en annen osloavis ble han kalt en «flabb» og bedt om å dra hjem til selv- godhetens hovedstad.</i>	
RAGNAR ULSTEIN (1920–).....	298
Av Kjartan Rødland	
<i>Han var journalist med bakkekontakt. Ragnar Ulstein ble klassisk krigskronikør og hverdagsrapportør.</i>	
ARVE SOLSTAD (1935–).....	305
Av Christopher Hals Gylseth	
<i>Det måtte skapes et rom for politisk analyse og maktkritikk. «Det rene tøv» måtte skrelles vekk.</i>	
TRYGVE HEGNAR (1943–).....	312
Av Niels Chr. Geelmuyden	
<i>Sløret måtte trekkes til side. Det måtte bli slutt på tiden da næringslivet fikk holde på med sitt.</i>	

ASTRID BREKKEN (1943-)	325
Av Guri Hjeltnes	
<i>Lavmælt og maktkritisk ble hverdagslivet gjort til journalistikk med sosialt engasjement. Sirenen gikk, lytt på radio: Sånn er livet. WOK. På livet laus.</i>	
LITTERATUR.....	335
BILDELISTE.....	343
NOTER.....	344
OM FORFATTERNE	360